

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A LA SALUT I EL DRET AL BENESTAR ANIMAL (MEDI AMBIENT)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 29 de juny de 2021, la ciutadana va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposava el següent:

- Hi havia una reproducció exponencial de coloms i cotorres a la ciutat. Degut a aquest augment, els coloms entraven al seu balcó.
- A través de l'extractor de la seva cuina, podia sentir que hi havia un niu de coloms i en aquesta estança acostumava a tenir *Pseudolynchia canariensis*, que és la mosca d'aquestes aus.
- Provocaven perill de contagi de diverses malalties i una gran minva de la qualitat de vida de la ciutadania.
- S'acumulaven excrements d'aquests animals, en concret davant de l'Hospital Clínic, on hi havia un espai a vessar d'excrements de coloms, tot i que els serveis de neteja hi anaven sovint.
- Alguns ciutadans i ciutadanes donaven menjar a aquestes aus i no se'ls multava.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se a l'**Oficina de Drets dels Animals i a l'Agència de Salut Pública** per tal de conèixer les intervencions fetes en relació amb la queixa presentada.

El dia 21 de setembre de 2022, es va sol·licitar a aquests organismes la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

a) Informe de la Direcció de Serveis de Drets dels Animals

El dia 6 d'octubre de 2022, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada a l'Oficina de Drets dels Animals. L'escrit exposa el següent:

1. Actuació envers els coloms

Es disposa d'un programa de control ètic de coloms. Aquest programa consisteix en l'administració de pinso anticonceptiu als 44 dispensadors, repartits en 36 punts d'alta densitat. El producte que s'utilitza per al pinso anticonceptiu és la nicarbazina.

Segons els recomptes fets a les àrees tractades, es mostra una reducció del 30% en períodes anuals i més del 60% des de l'inici del programa.

Sobre la resta d'espècies no es fan programes de control, encara que el seu creixement també està provocat per la quantitat d'aliment que proporcionen els alimentadors directes i indirectes (activitat de restauració).

D'altra banda, a més del control amb pinso anticonceptiu, també es fan controls mitjançant una combinació d'estratègies que afecten la seva capacitat reproductiva, les zones on reposen aquestes aus, la nidificació i la disponibilitat d'aliment.

Amb relació a la nidificació i el repòs dels coloms, l'Ajuntament instal·la mesures dissuasives en edificis.

Sobre l'alimentació d'aquestes aus, es fan campanyes de conscienciació de la ciutadania amb l'objectiu de reduir la disponibilitat d'aliment. Per fer aquestes campanyes, es demana a la ciutadania que faciliti els horaris i punts on s'alimenta els coloms.

També es fan inspeccions i estudis als llocs d'alta concentració de coloms per veure quins són els motius pels quals n'hi ha aquesta quantitat.

En el cas de la nidificació i el repòs a l'arbrat, només es poden fer les podes en els períodes òptims per a l'arbrat.

Així mateix, quan es tracta de nidificació en propietats privades, correspon al propietari de l'immoble implantar mesures passives per evitar que els coloms hi descansin o hi nidifiquin.

Hi ha empreses especialitzades que fan aquestes tasques i duen a terme mesures dissuasives per evitar aquest problema de nidificació a recintes privats (balcons, terrasses, façanes...).

2. Actuació envers les cotorres

El control d'aquestes aus queda subjecte a una elaboració prèvia d'estratègies de control que encara no estan disponibles. La cotorra de pit gris està catalogada com a espècie invasora regulada pel Reial decret 630/2013.

Actualment, l'Ajuntament i les administracions locals treballen en la vigilància poblacional i sanitària d'aquesta espècie per conèixer-ne la població i el possible impacte en la salut de les persones.

El mètode d'actuació consisteix a retirar nius situats als arbres que tenen risc de caure, però s'està estudiant si eliminar aquests nius té un efecte real sobre el control d'aquesta població.

El darrer cens que es va fer va ser l'any 2015, amb el resultat de 5.078. L'any 2021, l'Ajuntament va encarregar un estudi ("Recomanacions per a la gestió de la cotorra de pit gris a la ciutat de Barcelona"), amb el resultat que la població havia crescut fins a uns 8.000 exemplars. La població de cotorres a Barcelona es pot doblar cada 3,5 anys. L'estudi es troba a <https://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2022/05/17131947/Senar-2021-Informe-Control-Cotorres-BCN-v.2.pdf>.

3. Queixes ciutadanes

El volum de queixes rebudes via IRIS els darrers anys ha estat el següent:

Detall del 2020	Total
Coloms en espais públics	766
Cotorres en espais públics	96

Detall del 2021	Total
Coloms en espais públics	1.263
Cotorres en espais públics	117

Detall del 2022	Total
Coloms en espais públics	987
Cotorres en espais públics	89

b) Informe de l'Agència de Salut Pública

Els coloms poden infectar-se amb diferents patògens i afectar la salut de les persones, encara que no hi ha gaires estudis que avaluin el risc sobre la salut humana.

Així mateix, poden participar en la circulació de microorganismes o ocasionar malalties en què els excrements són una font d'infecció rellevant.

Hi ha evidència de casos reportats d'infecció d'aus a humans per *Chlamydophila psittaci*, *Salmonella enterica*, *Campylobacter jejuni* o pneumonitis per hipersensibilitat (persones amb hipersensibilitat pulmonar).

Els principals factors que fan augmentar el risc de les infeccions són l'alta densitat d'aus infectades a l'entorn i el contacte estret entre humans i aus.

L'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) és l'organisme encarregat de vigilar aquest problema. Cada tres anys l'ASPB analitza la prevalença dels principals patògens zoonòtics en la població de coloms i també en porta a terme la vigilància epidemiològica.

L'any 2020 hi va haver unes prevalences molt baixes de *Campylobacter jejuni* (un 15%) i de *Salmonella enterica* (1%).

Tot i així els deu brots de *Campylobacter jejuni* i de *Salmonella enterica* des del 2017 notificats a l'ASPB, han estat d'origen alimentari o de transmissió de persona a persona. Cap d'aquests ha estat com a conseqüència de l'exposició a excrements.

CONSIDERACIONS

1. La presència de coloms a la ciutat

Els coloms són animals que estan adaptats per viure en entorns urbans, ja que allà troben les condicions que en propicien la supervivència: disponibilitat d'aliments, aigua i llocs on protegir-se i reproduir-se. Barcelona no és un cas aïllat, ja que són molts els nuclis urbans i pobles que estan afectats per una presència excessiva de coloms, precisament perquè el seu hàbitat afavoreix que es reproduïxin amb més facilitat.

El Decret legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de protecció dels animals, defineix el colom com a 'animal salvatge urbà' (art. 3.h). En aquest sentit, aquesta norma estableix que es poden fer controls específics sobre les poblacions d'animals considerats nocius, si bé aquest tipus d'actuació ha d'estar limitada a les poblacions excepcionals d'animals o plagues (art. 9.1).

A Barcelona, segons el darrer cens que s'ha fet, la població de coloms està al voltant dels 85.000 exemplars. En aquest punt, és important que l'Ajuntament actuï per controlar aquesta població, aplicant mesures dirigides a aconseguir una població adequada, que coexisteixi amb la ciutadania sense riscos sanitaris.

De fet, segons el que disposa la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases de règim local, l'Ajuntament de Barcelona té competències en matèria mediambiental i de protecció de la salubritat pública (art. 25). Per tant, li pertoca prendre les decisions més encertades per aconseguir una colònia de coloms equilibrada i respectuosa amb el medi ambient. També li correspon l'estudi i el control dels efectes que ocasiona la presència d'aquests animals i que poden tenir una incidència en la salut pública.

2. El control de la població de coloms a la ciutat de Barcelona

Ara per ara, l'Ajuntament està utilitzant mesures ètiques per controlar la població de coloms, sense necessitat de sacrificar-los. La mesura principal és utilitzar pinso anticonceptiu (grans de blat de moro) amb nicarbazina, que permeten la reducció progressiva del nombre de coloms, tal com es reflexa en el resultat del seguiment de la seva aplicació. Per tant, és una mesura de resultats a mitjà i llarg termini.

Així, l'Ajuntament, amb aquesta pràctica, s'ha anticipat al que preveu la recent Llei 7/2003, de 28 de març, de protecció dels drets i el benestar dels animals, publicada al *Butlletí Oficial de l'Estat*, i que entrarà en vigor el dia 29 de setembre.

La Llei disposa que **les entitats locals han d'interposar el control poblacional no letal de la fauna urbana als seus plans d'actuació** en matèria de protecció animal, garantint els drets dels animals (art. 22).

La utilització de pinso anticonceptiu també està avalada a l'informe elaborat per Wildlife Ecology & Health Group i el Servei d'Ecopatologia de Fauna Salvatge (SEFaS), del Departament de Medicina i Cirurgia Animals, Facultat de Veterinària, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

L'estudi analitza l'eficàcia d'un protocol de control de la fertilitat dels coloms utilitzant nicarbazina per, així, veure l'impacte d'aquest producte en la reducció d'aquestes aus a les colònies més conflictives de la ciutat de Barcelona. L'estudi se centra en els anys 2017 a 2019.

Es va subministrar aquest producte a 34 colònies de coloms mitjançant menjadors automàtics de tremuja instal·lats en àrees públiques. El resultat va ser una tendència significativament decreixent i constant en l'abundància de coloms (-55,26%) fins a finals del 2019.

A més, el protocol que utilitza la nicarbazina és capaç de controlar l'abundància de coloms, sense impacte en altres espècies, i també respon a l'interès públic sobre el

benestar animal, proporcionant un mètode ètic per gestionar poblacions sobreabundants o conflictives.

Tot i així, una política per a la gestió eficaç de control dels coloms ha de considerar una integració equilibrada de diferents mètodes de control, un seguiment adequat i un model fiable, amb un fort èmfasi en la reducció de la capacitat de càrrega de la població.

Ara per ara, l'Ajuntament ha instal·lat 44 dispensadors en 36 punts estratègics de la ciutat. Segons el consistori, dels recomptes fets en les àrees tractades es mostra una reducció del 30% en períodes anuals i més del 60% des de l'inici del programa.

Per tant, des de la Sindicatura valorem l'esforç municipal per reduir el nombre de coloms a la ciutat amb ple respecte als drets dels animals. Ara bé, atès el nombre de coloms a la ciutat, considerem **que caldria valorar la necessitat d'instal·lar més dispensadors per assegurar una eficàcia més gran de la mesura, o estudiar la combinació d'aquesta i d'altres mesures que també puguin ser efectives.**

3. Col·laboració ciutadana en la tasca de control de la població de coloms

La implementació del mètode de control de la reproducció dels coloms emprat per l'Ajuntament, perd efectivitat si no s'implica la ciutadania. **La ciutadania també té un paper important per aconseguir l'objectiu de reduir el nombre d'aquestes aus.** Cal una conscienciació general i prendre mesures col·lectives per eliminar els factors ambientals que n'afavoreixen la reproducció. La ciutadania pot dur a terme diferents accions:

a) No facilitar aliments ni aigua als coloms

De fet, aquesta conducta està prohibida a l'Ordenança municipal de protecció, tinença, i venda d'animals, que estableix el següent:

Article 27. Alimentació dels animals a la via i als espais públics

1. D'acord amb les necessitats sanitàries, l'equilibri zoològic i la variació dels factors que afectin la dinàmica poblacional, sempre que no es posi en perill el seu benestar i s'estableixin plans d'actuació per a la gestió proteccionista de les seves poblacions, l'alcalde, una vegada consultat el Consell Municipal de Convivència, Defensa i Protecció dels Animals, ha d'establir quins animals i en quines circumstàncies no poden ser alimentats pels ciutadans a l'espai públic. En tot cas sempre s'ha de complir amb l'obligació d'evitar embrutar els espais públics.

Tot i això, no consta que l'Ajuntament hagi aprovat el catàleg dels animals que no poden ser alimentats per la ciutadania a l'espai públic. En qualsevol cas, preval la

prohibició d'embrutar els espais públics, que és un dels resultats inevitables en el cas d'alimentar els coloms.

b) Denunciar quan detectin la presència de persones alimentadores

És important que la ciutadania denunciï al consistori la presència de persones alimentadores a la ciutat. Es tracta d'un **problema complex i que s'acostuma a associar a persones de determinats perfils**. Aquestes situacions requereixen una intervenció més específica per obtenir un resultat positiu.

La conducta d'alimentar els coloms comporta la presència d'un gran nombre d'aquestes aus en un espai concret. Això, a més de brutícia, pot ocasionar riscos de salubritat en l'entorn i de deteriorament d'elements que es troben a l'espai públic.

Des de la Sindicatura de Greuges s'han tractat diferents queixes veïnals per aquest motiu, i s'ha recomanat a l'Ajuntament que, en la mesura del possible, **s'impliqui en el seguiment i el control dels dispensadors d'aliment als coloms les persones identificades que els alimenten pel seu compte**. Considerem que aquesta pràctica probablement contribuiria al fet que es conscienciessin sobre l'impacte negatiu d'aquesta actuació, alhora que les implicaria en la cura i protecció dels animals.

En resposta a la recomanació de la Sindicatura, l'Ajuntament ha informat que es vol treballar en determinats perfils de persones alimentadores, i redirigir-les a les tasques de seguiment i vigilància a les zones de colònies controlades i, amb aquesta finalitat, es farà una prova durant aquest any, 2023. Celebrem aquesta línia de treball i demanem al consistori que ens mantingui informats del resultat de la prova.

c) Protegir els immobles privats

Està provat que els coloms tenen preferència per instal·lar-se en edificacions en les quals troben condicions propícies. Per aquest motiu, és important evitar les possibilitats de refugi i nidació de les aus als immobles. Per tant, cal que les persones que en són propietàries adoptin mesures de protecció de les edificacions per evitar l'accés dels coloms, com ara el tancament de forats de càmeres de ventilació amb teles metàl·liques, o la instal·lació d'elements específics per evitar la presència de coloms a les façanes i els balcons.

Així mateix, és important informar l'Ajuntament quan es localitzin construccions, ja estiguin abandonades o no, que facilitin la nidificació de coloms.

En el cas objecte d'aquesta queixa, per la informació que facilita la ciutadana entenem que els coloms han niat a l'estructura de l'immoble on viu. Per això, **és necessari que la comunitat prengui les mesures de protecció adequades.**

Entenem que aquesta mesura pot comportar una càrrega per a la ciutadania. Per això, la Sindicatura creu que s'hauria **d'estudiar la possibilitat d'obrir una línia de subvenció per tal que les persones que es troben en situació de vulnerabilitat econòmica puguin assumir aquesta despesa, en cas que fos necessària.**

4. Campanyes d'informació i sensibilització de la ciutadania

En aquests moments, l'Ajuntament fa campanyes de sensibilització i conscienciació amb informadors ambientals a peu de carrer. Són accions, però, que no arriben al conjunt de la població barcelonina.

La Sindicatura creu que s'ha de valorar el resultat d'aquestes campanyes i, si és necessari, **reforçar-les utilitzant mitjans que en permetin una difusió més gran entre la ciutadania.** D'aquesta manera s'aconseguiria un increment de la corresponsabilitat, informant sobre les accions que estan a l'abast de qualsevol persona per sumar esforços i obtenir un resultat més òptim en la reducció del nombre de coloms a la ciutat.

5. Risc per a la salut de les persones

Com bé reflecteix l'informe de l'ASPB, hi pot haver infecció d'aus a humans per *Chlamydophila psittaci*, *Salmonella enterica*, *Campylobacter jejuni* o pneumonitis per hipersensibilitat.

En aquest sentit, la Llei 18/2009, del 22 d'octubre, de salut pública estableix el següent:

Art. 6.3 i)

Són prestacions en matèria de salut pública les següents: La protecció de la salut pública relacionada amb les zoonosis dels animals domèstics, els animals salvatges urbans i els animals de la fauna salvatge i amb el control de les plagues.

En compliment d'aquest mandat legal, l'ASPB està fent un seguiment exhaustiu sobre l'afectació que aquestes aus poden tenir en la salut de les persones, amb el resultat que, ara per ara, no s'ha relacionat cap cas d'aquestes infeccions amb el contacte directe de les persones amb les aus.

Això no obstant, **cal continuar fent un seguiment rigorós i un control sobre la població de coloms per evitar la transmissió de malalties i garantir la salut de la ciutadania.**

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació de la Direcció de Drets dels Animals i de l'Agència de Salut Pública de Barcelona és adequada, però hi ha un marge de millora per aconseguir l'objectiu de reduir el nombre de coloms de la ciutat, fins a arribar a una població adequada, que coexisteixi amb la ciutadania sense riscos sanitaris.**

- **Recomanar a la Direcció de Drets dels Animals** que valori la possibilitat d'instal·lar més dispensadors d'alimentació per als coloms a la ciutat, a fi d'augmentar l'eficàcia de la mesura, o s'estudiï la possible combinació d'aquesta i d'altres mesures que també puguin ser efectives.
- **Recomanar a la Direcció de Drets dels Animals** que s'estudiï la viabilitat de subvencionar les persones que es troben en situació de vulnerabilitat econòmica, per tal que facin les actuacions necessàries per protegir els immobles i evitar l'accés de coloms.
- **Recomanar a la Direcció de Drets dels Animals** que es reforcin les campanyes informatives, utilitzant mitjans que en permetin una difusió més gran, a fi d'aconseguir un increment de la corresponsabilitat de la ciutadania en l'objectiu de reduir el nombre de coloms a la ciutat.
- **Demandar a la Direcció de Drets dels Animals** que ens informi del resultat de la prova que es durà a terme al llarg del 2023 amb persones alimentadores, que es redirigiran a fer tasques de seguiment i vigilància a les zones de colònies controlades.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.